

ЎЗМУ ХАБАРЛАРИ

ВЕСТНИК НУУз

АСТА NUUZ

**МИРЗО УЛУҒБЕК НОМИДАГИ ЎЗБЕКИСТОН МИЛЛИЙ
УНИВЕРСИТЕТИ ИЛМИЙ ЖУРНАЛИ**

**ЖУРНАЛ
1997
ЙИЛДАН
ЧИҚА
БОШЛАГАН**

**2022
1/4/1**

**Ижтимоий-
гуманитар
фанлар
туркуми**

Бош муҳаррир:

И.У.МАЖИДОВ – т.ф.д., профессор.

Бош муҳаррир ўринбосари:

Р.Х.ШИРИНОВА – ф.ф.д., профессор

Таҳрир хайъати:

Сагдуллаев А.С. – т.ф.д., проф.

Аширов А.А. – т.ф.д., проф.

Баллиева Р. – т.ф.д., проф.

Маликов А.М. – т.ф.д., проф.

Юсупова Д.Ю. – т.ф.д., проф.

Муртазаева Р.Х. – т.ф.д., проф.

Мўминов А.Г. – с.ф.д., проф.

Ганиева М.Х. – соц.ф.д., проф.

Мадаева Ш.О. – ф.ф.д., проф.

Туйчиев Б.Т. – ф.ф.д., проф.

Мухаммедова Д.Г. – псих.ф.д.

Тўхтаев Х.П. – ф.ф.н., доц.

Болтабоев Х. – фил.ф.д., проф.

Раҳмонов Н.А. – фил.ф.д., проф.

Жабборов Н.А. – фил.ф.д., проф.

Сиддиқова И.А. – фил.ф.д., проф.

Ширинова Р.Х. – фил.ф.д., проф.

Садуллаева Н.А. – фил.ф.д., доц.

Арустамян Я.Ю. – фил.ф.д., доц.

Пардаев З.А. – фил.ф.ф.д., PhD.

Масъул котиб: **З. МАЖИД**

ТОШКЕНТ – 2022

Suvanova K. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tasviriy san'at namunalari asosida ijodkorlikni shakllantirishning innovasion shakl, vosita va metodlari.....	150
Султанходжаев Р. Жиноятчиликка қарши кураш чоралари тизимида жиноятчиликнинг олдини олиш тушунчаси	153
Tashimov N. Chizma geometriya fanini o'qitishda talabalarining mustaqil bilish faolligini rivojlantirish modeli	156
Turolova L. Og'zaki va yozma nutq amaliyotida til o'rganishning ahamiyati.....	158
Хайтова Ю. Олий таълимда бўлажак ўқитувчиларнинг ижодий-коммуникатив қобилиятларини ривожлантиришнинг педагогик тизими	161
Хайитов Н. Дунёдаги хитой диаспорасининг бугунги ҳолати.....	164
Хайруллаева Н. Биология дарсларида 3D технологияларидан фойдаланиб талабаларнинг методик тайёргарлигини такомиллаштириш	168
Xamidova G. Maktabgacha yoshdagi bolalar ijodiy va intellektual qobiliyatini rivojlantirish mexanizmlari	171
Xasanova G. Jamiyatda tarbiyachi modelini yaratishning ijtimoiy pedagogik asoslari	174
Xonnazarova M. Mediatehnologiyalar asosida zoologiya fanlarini o'qitishning didaktik ta'minoti	177
Худайназаров А. Ёшларни ижтимоий-маънавий ҳаётда фаоллигини оширишнинг устувор вазибалари	181
Xudayberganov S. O'zbekiston respublikasida xorijiy hamkorlikning huquqiy asoslari (Xorazm viloyati misolida)	185
Хо'jaaxmatova Q. Tibbiyot talabalariga ingliz tilini o'qitishda zamonaviy innovatsion texnologiyalardan foydalanish	188
Хо'jayev A., Raxmatov A. Matematika fanini o'qitishda mobil ilovalarning o'rni	191
Хайдарова М. Силвинитни қайта қилиш жараёнида лойнинг флотация босқичини такомиллаштириш	194
Chariyeva Z. Creating a good atmosphere in a class	197
Shaxobidinov V., Alimov U., Bedilov O., Ilyasov B. Ofitserning pedagogik mahorati	200
Эргашев А. Олий таълим тизимида “ионлаштирувчи нурланишлар” мавзусини модуль тизимида ўқитиш усуллари	204
Эргашев И, Рузиев Ж., Абдуллаев Б. Ёшларда ватанпарварлик туйғусини тарбиялаш масалалари	207
Филология	
Абдусаматов З. Сравнительный анализ фразеологических единиц с особенностями наименования в английском и узбекском языках.....	211
Аззамов Ю. Гастрономия соҳаси терминологиясининг ўзига хос хусусиятлари.....	215
Бекташева Г. Жадид адабиётшунослигига муносабат ва фикрлар хилма- хиллиги	218
Бозоров О. Эпистоляр романларнинг тадрижий тараққиёти.....	222
Буранова Б. Топонимлар таржимасида лексик трансформациядан ижодий фойдаланиш	226
Valieva N. Xitoy tili frazeologik birliklarida “喜” “quvonch” freymi.....	229
G'ulomova N. Alisher Navoiyning “Badoye’ ul-vasat” devoni g'azallarini grammatik teglash xususiyatlari	233
Гулямова Ш. Ўзбек ва инглиз тилларида монологик дискурсининг тасниф этилиши	237
Имяминова Ш., Ҳафизов Ғ. Шарқ ғазалларига ғарбона оҳанг	241
Xabibjonovna S. Bolalar kitobxonligini rivojlantirishda fantastik asarlardan foydalanishning ahamiyati	245
Irgasheva Sh. Kompyuter diskursdagi neologizmlarning tarjima qilish xususiyatlari	247
Исматуллаева Н. Боқиев А. Синхрон таржимонликда мнемотехниканинг қўлланилиши хусусида	252
Kadirova L. Jamoa sport turlaridan biri – futbol terminologiyasining morfologik va sintaktik tuzilishi	255
Каримова Ш. Замонавий ўзбек шеърларида эпифоранинг бадиий вазибалари	258
Qayumov S. Portrait genre in the works of the artist Malik Nabiev.....	261
Қорабоев Ж., Шокиров Ш. Ўзбек тилида “Мардлик” концептини прагматик хусусиятлари	263
Мавлянова Т. Проблема перевода средневековой классики и его соответствия оригиналу	266
Mamadaliyeva S. Chet el va o'zbek adabiyotida publistik xatlar va badiiy maktublarning uzviyligi	269
Mashrapova G. Romantik dostonlar sujeti va safar motivi.....	271
Набиева Г. “Шум бола” асари таржималарида лингвокультурологик муаммолар тадқиқи	274
Nazarov B, Xolmanova Z. O'zbek tilidagi o'z qatlam va o'zlashgan qatlamli biologiya terminlari	278
Нуритдинова Р. Феъллардан антропонимлар ясалиши ва уларнинг лексик-семантик таҳлили	282
Ruzimurodova F. Badiiy asar tahlili xususida ayrim mulohazalar	285
Sadikov E. Til o'qitishda pragmatika masalalari: ta'riflar, tanqidlar, tahlillar va talqinlar	288
Турабоева С. Инглиз ва ўзбек тилларидаги ахлоқий қадриятларнинг қиёсий-ассоциатив тавсифи.....	291
Турдибеков М. Жой номлари этимологияси: Сўғд вилояти аҳоли яшаш пунктлари номлари мисолида	294
Xasanova A., Eskaraeva G. National and cultural aspects of phraseological units of russian and uzbek languages	297
Ҳалимова М. Бош соматизмининг семантик структураси ва уни қавм бўлмаган тилларда қайта яратиш ...	300
Чўлиева Н. Қисса жанрида замон ва макон (хронотоп)	304
Eshkobilova F. The functions of colour terms as an adjective	308
Юсупова Ш. Динга оид терминларнинг семантик хусусиятлари.....	311

УДК:36;37.0;7.0 X-85

Азаматжон ХУДАЙНАЗАРОВ,
Ўзбекистон Миллий университети тадқиқотчиси
E-mail: azamat_200992@mail.ru

ЎзМУ профессори, с.ф.д. И. Эргашев тарқизи асосида

MAIN OBJECTIVES OF INCREASING YOUTH ACTIVITY IN SOCIAL AND SPIRITUAL LIFE

Abstract

The article discusses some priorities for increasing the activity of the youth of Uzbekistan in social and spiritual life as a guarantee of the country's development. The article also provides a socio-political analysis, increasing the effective participation and activity of young people in socio-political processes through socio-political transformations in the socio-spiritual life of the country, effective solutions, priorities and conclusions of some problems in the socio-spiritual life.

Key words: youth, youth spirituality, social and political reforms, social and spiritual life, five important initiatives, spiritual potential, intellectual potential, education, books, reading, reading culture, theater, museum.

ОСНОВНЫЕ ЗАДАЧИ ПОВЫШЕНИЯ АКТИВНОСТИ МОЛОДЕЖИ В СОЦИАЛЬНОЙ И ДУХОВНОЙ ЖИЗНИ

Аннотация

В статье рассматриваются некоторые приоритеты повышения активности молодежи Узбекистана в общественно-духовной жизни как залог развития страны. В статье также приводится социально-политический анализ, повышение эффективного участия и активности молодежи в общественно-политических процессах путем социально-политических преобразований в социально-духовной жизни страны, эффективные решения, приоритеты и выводы некоторых проблем в социально-духовной жизни.

Ключевые слова: молодежь, молодежная духовность, общественно-политические реформы, общественно-духовная жизнь, пять важных инициатив, духовный потенциал, интеллектуальный потенциал, образование, книги, чтение, читательская культура, театр, музей.

ЁШЛАРНИ ИЖТИМОЙ-МАЪНАВИЙ ҲАЁТДА ФАОЛЛИГИНИ ОШИРИШНИНГ УСТУВОР ВАЗИФАЛАРИ

Аннотация

Мақолада Ўзбекистон ёшларининг ижтимоий-маънавий ҳаётида фаоллигини оширишнинг айрим устувор вазифалари мамлакат тараққиётининг гарови эканлиги ўрганилган. Шунингдек, мақолада мамлакатимиз ижтимоий-маънавий ҳаётида олиб борилаётган ижтимоий-сиёсий ислохотлар орқали ёшларнинг ижтимоий-сиёсий жараёнларда иштирокини ва фаоллигини юксалтириш, ижтимоий-маънавий ҳаётда юзага келаётган айрим муаммоларга самарали ечимлар, устувор вазифалар ва ҳулосалар берилган ҳамда ижтимоий-сиёсий таҳлил этилган.

Калит сўзлар: ёшлар, ёшлар маънавияти, ижтимоий-сиёсий ислохотлар, ижтимоий-маънавий ҳаёт, бешта муҳим ташаббус, маънавий салоҳият, интеллектуал салоҳият, таълим, китоб, китобхонлик, китобхонлик маданияти, театр, музей

Кирриш. Ҳар бир мамлакатнинг тарихий ривожланиш жараёнидан маълумки, давлатнинг жадал ривожланиши, халқнинг фаровон яшаши, олдинги қўйилган стратегик мақсадларга эришишида ёшларнинг ҳуқуқлари, эркинликлари ва манфаатлари кафолатланлиги, ижтимоий-сиёсий жараёнларда фаоллик даражаси, яратиб берилган шарт-шароитлари, таълим-тарбияси ва келажагига бериладиган эътиборига чамбарчас боғлиқ. Шу маънода, Ўзбекистон ёшларини ижтимоий-маънавий ҳаётда фаоллигини юксалтириш мамлакатнинг тараққиёт даражасини белгилаб беради. Ёшларнинг ижтимоий-маънавий ҳаётда фаоллик даражаси ошмас экан мамлакат ҳеч қачон ижтимоий, сиёсий, иқтисодий, маънавий ва маърифий соҳаларда ривожланиши амри маҳолдир. Ёшларнинг ижтимоий ҳаёт соҳалардаги айрим муаммоларга ечим топмас экан, Ўзбекистоннинг ривожланган давлатлар орасида, нуфузли ташкилотлар ва халқаро рейтинглардаги ўрни пастлаши мумкин, юқорилаштириш жудаям қийиндир.

Шу ўринда таъкидлаш лозимки, Президентимиз Ш.М.Мирзиёевнинг “Ёшлар ўртасида китобхонликни, мутлоа маданиятини ривожлантириш доимий эътиборимиз марказида бўлиши лозим. Фарзандларимизга

мўлжалланган бадий адабиётларни кўпайтириш ва уларнинг муаллифларини рағбатлантириш мақсадида “Болалар ва ёшлар учун энг яхши китоб” танловини ўтказиш йўлга қўйилади. Бунда муаллифларга биринчи ўрин учун - 100 миллион сўм, иккинчи ўрин учун - 75 миллион сўм, учинчи ўрин учун - 50 миллион сўм мукофот берилади”[1] деган фикрларини ўринли деб ўйлайман.

Ўзбекистонда китобхонлик маданиятини ривожлантириш ва қўллаб-қувватлашни янги босқичга олиб чиқиш, ёшларни китобхонликка жалб қилиш, китобхонлик билан боғлиқ муаммоларга самарали ечимлар ишлаб чиқиш бўйича Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 13 сентябрдаги “Китоб маҳсулотларини нашр этиш ва тарқатиш тизимини ривожлантириш, китоб мутлоаси ва китобхонлик маданиятини ошириш ҳамда тарғиб қилиш бўйича комплекс чора-тадбирлар дастури тўғрисида”ги ПҚ-3271-сон Қарори[2], Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 7 июндаги “Ўзбекистон Республикаси аҳолисига ахборот-кутубхона хизмати кўрсатишни янада такомиллаштириш тўғрисида”ги ПҚ-4354-сон Қарори[3], “2019-2024 йилларда Ўзбекистон Республикасида

ахборот-кутубхона соҳасини ривожлантириш Концепцияси"[4], Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2020 йил 14 декабрдаги "2020-2025 йилларда китобхонлик маданиятини ривожлантириш ва қўллаб-қувватлаш миллий дастурини тасдиқлаш тўғрисида"ги 781-сон Қарори[5] ва бошқа меъёрий-ҳукукий ҳужжатлар қабул қилинган.

Янги Ўзбекистон жамияти ҳаётида ёшларнинг маънавий-интеллектуал салоҳияти, онгу тафаккури ва дунёқарабини юксалтиришда, она Ватани ва халқига муҳаббат ва садоқат туйғуси билан яшайдиган стратегик ресурсни тарбиялашда китобхонлик маданиятини ошириш алоҳида аҳамият касб этмоқда. Ёшларни китоб ўқиш кўникмаси шаклланиши, уларнинг келажаги йўлида қолган барча амалларни китобнинг ўзи ўргатади.

Ахлоқ-одоб борасида буюк асарлар яратган Муҳаммад Жабалрудий китоб ҳақида шундай дейди: Китоб олимлар фикрининг паноҳгоҳи, доно кишилар бўстонининг чамани, оддий кишиларнинг тамошоғохидир. У кимсасиз кишиларга дил очувчи боғ, кўнгли шикасталарга раҳнамодир. У барча ерда барча билан ошно, дарди кишилар дилига даводир[6].

Шу ўринда Президентимиз томонидан 2019 йил 19 март куни ёшларни маданият, санъат, жисмоний тарбия ва спортга кенг жалб этиш, ёшларда ахборот технологияларидан фойдаланиш кўникмаларини шакллантириш, улар ўртасида китобхонликни тарғиб қилиш, хотин-қизлар бандлигини оширишга қаратилган бешта муҳим ташаббус илгари сурилди. Ушбу бешта ташаббуснинг тўртинчиси, яъни аҳоли, айниқса, ёшлар маънавиятини юксалтириш, улар ўртасида китобхонликни кенг тарғиб қилиш ёшларнинг интеллектуал ва маънавий салоҳиятини оширишга хизмат қилади.

Статистик таҳлил ва натижалар. Ўзбекистон Республикаси Давлат статистика қўмитаси маълумотларига кўра, мамлакатимизда 2021 йил 1 январь ҳолатига ахборот-ресурс ва ахборот кутубхона марказлари сони 400 тани ташкил қилиб, шундан 361 таси шаҳарда, 39 таси қишлоқларда жойлашган. Ҳар бир ахборот-ресурс ва ахборот кутубхона марказга ўртача 107410 та китоб ва журналлар тўғри келади. Умумий олганда барча ахборот-ресурс ва ахборот кутубхона марказларда 43 миллион китоб ва журналлар мавжуд. Мазкур марказлардан фойдаланувчилар сони 3.1 миллионни ташкил қилмоқда.

2021 йил 1 январь ҳолатига кўра, 1450 та китоб ва брошюралар 13.7 миллион тиражда чоп қилинган. Умумий маълумотларга кўра, 2000-2020 йилларда 33711 та китоб ва брошюралар 405.7 миллион тиражда чоп қилинган. Китоблар ва брошюралар умумий сонидан адабий-бадий нашрлар 429 тани ташкил қилиб, 1.3 миллион тиражда чоп қилинди. Ушбу адабий-бадий нашрлар 2014-2020 йиллар давомида эса 3332 тани ташкил қилиб, 9.9 миллион тиражда чоп қилинган. Ундан ташқари юртимизда 366 та газета мавжуд бўлиб, 57.8 миллион тиражда чоп қилингандир.

Мазкур бешта ташаббуснинг биринчи ташаббуси, яъни, ёшларнинг мусиқа, рассомлик, адабиёт, театр ва санъатнинг бошқа турларига қизиқишларини ошириш хизмат қилади. Шу ташаббусдан келиб чиқиб, статистик маълумотларга таянадиган бўлсак, 2021 йил 1 январь ҳолатига кўра, Ўзбекистонда 49 та театр мавжуд бўлиб, 1090.5 минг киши томоша қилишган. Пандемия сабабли аҳоли театрларга кам киришган. 2020 йил 1 январь ҳолатига эса, 2646,7 минг киши томоша қилишган.

Ундан ташқари, юртимизда 105 та музей ташкил қилинган бўлиб, музейларга ташриф буюрувчилар сони 1515.8 кишини ташкил қилган. Шулардан 798.6 минг мактаб ўқувчилари, талабалар, академик лицей ва касб-хунар коллежлари ўқувчилари ташриф буюришган. 2020

йил 1 январь ҳолатига кўра эса, 100 та музей мавжуд бўлиб, 7777.8 минг нафар томошабин ташкил қилган. Шулардан 3497.4 минг нафари эса мактаб ўқувчилари, талабалар, академик лицей ва касб-хунар коллежлари ўқувчилари ташкил қилган[7].

Мамлакатимизда ёшларнинг ижтимоий-маънавий ҳаётда фаоллигини ошириш омиллари ҳамда ёшлар фаоллик кўрсатишида юзага келаётган айрим муаммолар ҳақида тўхталиб ўтиш мақсадга мувофиқдир. Ёшларнинг ижтимоий-маънавий ҳаёт соҳасидаги фаоллиги бўйича муаммо ва ечимларни топиш учун Ю-Репорт ва Ёшлар ишлари агентлиги билан ҳамкорликда "Ёшларга қандай ижтимоий лойиҳалар керак?" мавзусида социологик сўров ўтказилди. Ижтимоий лойиҳалар бўйича ўтказилган сўровда 7525 та Ю-Репорт фойдаланувчиси иштирок этди. Сўровда кўпроқ Тошкент шаҳри (13%), Фарғона (12%) ва Самарқанд (10%) вилоятларидан респондентлар катнашдилар. Сирдарё, Навоий ва Жиззах вилоятларидан эса камроқ респондентлар сўровда иштирок этдилар (ҳар бир вилоятдан 4%дан).

Респондентларнинг 86%и 30 ёшгача бўлган шахсларни ташкил этди. Аммо сўровда энг фаол бўлган ёш қатлами бу – 20-29 ёшдаги респондентлар бўлиб, улар умумий респондентларнинг 59%ини ташкил этди. 13-19 ёшдаги респондентларнинг улуши эса 27%ни ташкил этди.

Социологик сўровнома натижаларига кўра:

Ёшлар ишлари агентлигининг энг танилган лойиҳаси "Ёш китобхон" танлови бўлиб, 24% респондентлар бу лойиҳани билишини таъкидлади. 13 ёшгача бўлган респондентлар орасида ушбу лойиҳани танийдиганлар улуши 42%ини ташкил этди.

Модул5 лойиҳаси ҳам оммабоп лойиҳалардан бўлиб, 13-18 ёшдаги респондентларнинг 7%и ва 18 ёшдан катта бўлганларнинг 5%и ушбу лойиҳани билишини айтди.

Респондентларнинг 32%и Агентликнинг санаб ўтилган ҳеч бир лойиҳаси ҳақида эшитмаган. Бундай жавоб берганлар улуши айниқса Тошкент шаҳрида юқори бўлди (51%).

62% респондентлар ижтимоий лойиҳаларни ривожлантиришнинг энг устувор йўналишлари қаторида фан ва таълимни кўради. Иккинчи ўринни икки йўналиш эгаллади: "ИТ-технологиялар" ва "Тадбиркорлик ва бандлик" – ҳар бири 17%дан овоз йиғди.

Респондентларнинг 65%и ижтимоий лойиҳаларда волонтер сифатида иштирок этишни истайди.

Волонтерликка қизиқиш айниқса мактаб (59%), шунингдек, коллеж ва лицей (57%) ўқувчилари орасида юқори. Иш билан банд бўлган респондентларнинг кўпчилигида хоҳиш бўлсада, вақт етишмаслиги волонтер бўлишга тўсик сифатида айtilди.

Худудлар кесимида, ижтимоий лойиҳаларда волонтер сифатида иштирок этиш иштиёқи Навоий, Наманган ва Андижон вилоятларида юқори (ўрта ҳисобда 56%). Энг кам қизиқиш даражаси (43%) Тошкент шаҳридаги респондентлар орасида кузатилди [8].

Бутун дунёга назар соладиган бўлсак, барча халқларнинг фаровонлиги ва тараққиётининг асосий таркибий қисми таълимдир. Ҳар бир давлатда сифатли таълимга эътибор кучайган сари иқтисодиётининг барқарорлиги, барча соҳаларда ривожланган давлатлар билан рақобатлаша олиши, ундан ташқари халқаро меҳнат бозорида кадрлар тайёрлашда етакчилик қилишга стратегик замин яратиб беради. Дунё мамлакатларида олиб борилаётган сифатли таълим сиёсатининг қай даражада самара бераётганлигини халқаро рейтингларда ўз аксини топади. Таълим соҳаси бўйича мамлакатларнинг стратегик ўрнини баҳолашда Таълим индекси (Education

Index)[9] катта рол ўйнайди. Таълим индекси асосан дунё иқтисодий тараққиёти ва ҳаёт сифатини ўлчашда қўлланилади. Таълим индекси ҳар йили Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Тараққиёт Дастури томонидан нашр этиладиган Инсон тараққиёти индексининг таркибий қисмидир. У ЯИМ индекси ва умр кўриш давомийлиги кўрсаткичи билан бир қаторда, таълим даражаси, аҳоли жон бошига ЯИМ ва мамлакатларнинг умр кўриш давомийлигини ўлчашга ёрдам беради. Дунё миқёсидаги таълим кўрсаткичлари БМТ Тараққиёт дастурининг ЮНЕСКО статистика институти ва бошқа манбалардан олинган Инсон тараққиёти тўғрисидаги ҳисоботида келтирилади. Таълим индексида Ўзбекистон 2000 йилда бошлаб киритила бошланган. Ўзбекистоннинг сўнгги 4 йиллик статистик натижалари қуйидагилардан иборат:

- 0.709 (2016);
- 0.724(2017);
- 0.726(2018);
- 0.729(2019).

Таълим индексининг 2019 йилги дунё мамлакатларининг статистик маълумотларига қарайдиган бўлсак, қуйидаги натижаларни кўриш мумкин:1. Германия - 0.943;

- 2. Норвегия - 0.930;
- 3. Буюк Британия - 0.928;
- 4. Финляндия - 0.927;
- 5. Исландия - 0.926;
- 35. Қозғоғистон - 0.830;
- 39. Россия - 0.823;
- 70. Қирғизистон - 0.730;
- 71. Ўзбекистон - 0.729;
- 96. Тожикистон - 0.682;
- 110. Хитой - 0.657;
- 111. Туркменистон - 0.653;
- 189. Нигер - 0.249 [10]

долзарб масалалардан биридир. Мамлакатимизда амалга оширилаётган ижтимоий-сиёсий ислохотларнинг асосий мақсади ёшларнинг ижтимоий-сиёсий жараёнларга бўлган ишончи, эртанги келажаги учун юксак мақсадлар ва марралар қўя олиши, ижтимоий ҳаёт соҳаларига дипломатик қиришувчанлик ва новаторлик салоҳиятини юксалтиришга хизмат қилиши керак ва зарур. Ёшларни маънавий ва интеллектуал салоҳиятини юксалтира олмасак ва давлат бошқаруви ҳамда ижтимоий-сиёсий тизимларга ишончини ошира олмасак, Янги жаҳмиёт қуряпмиз деб бонг уриб, атрофимиздаги муаммоларга кўз юмаверсак, охир оқибатда Янги Ўзбекистон жаҳмиётини қуриш пуч гоёларга айланаб бораверади.

Ёшларни онгида миллий ва умуминсоний қадриятлар ва инсон ҳаётини қадрлашни китоб, театр ва музейлар орқали сингдириш омилларини яна ошириш бўйича чора-тадбирлар ишлаб чиқилса мақсадга мувофиқ бўлар эди.

Ёшларни китоб ўқишга бўлган қизиқишини ошириш, бўш вақтларини мазмунли ташкил қилиш бўйича кенг қўламли ишлар олиб борилмоқда. Шу ўринда китоб мутолаа қилиш, уни нашр қилиш, унинг савдоси

бўйича юзага келаётган айрим муаммоларни келтириб ўтиш мақсадга мувофиқ деб ўйлайман. Таълим муассасаларнинг ахборот ресурс маркази базаларида дипломатик қиришувчанлик, креатив ва новаторлик потенциалларини оширувчи, коммерция жараёнларда фаоллашуви, нутқ ва имло маданиятини юксалтирувчи, сиёсий жараёнларга бўлган муносабатларини ижобий томонга ўзгвртирувчи, халқаро илмий-фалсафий китоблар сони ошириб борилмаётганлиги, мазкур китоблар дарс жараёнларида фойдаланил-маётганлиги, таълим муассасаларнинг айрим раҳбарлари томонидан ўқитувчиларга камида йилда бир марта китоб чоп қилиш мажбурият сифатида қаралаётганлиги, чоп қилинаётган илмий мақолалар, ўқув қўлланмалар, дарсликлар фақат таълим муассаса рейтингини оширишга қаратилаётганлиги, ўқув қўлланмалар, дарсликлар ва илмий мақолаларга ихтибос олиниши суний равишда оширилаётганлиги, айрим китобларнинг маънавий савияси паст даражада эканлиги, паст савияли китобларни айрим нашриётлар томонидан нашр қилиш орқали катта даромад олиш бизнесига айлантираётганлиги кўриш мумкин.

Бизнингча, ёшларни китобга меҳр уйғотиш, дипломатик қиришувчанлик, новатор ва креатив салоҳиятини юксалтириш, мустақил фикр ва кенг дунёқарашни мустаҳкамлаш орқали уларнинг ижтимоий-маънавий ҳаёт йўлларида ўз ўрнини топишда қуйидаги омилларни киритиш мумкин:

талаба-ёшларнинг дипломатик қиришувчанлик, креатив ва новаторлик салоҳиятини юксалтирадиган илмий китобларни сонини ошириш ҳамда ушбу илмий китобларни дарс жараёнларида фойдаланиш механизмларини ишлаб чиқиш;

ёшлар онгида илмий, бадий, тарихий асарларда акс этган юксак инсоний ғазилатларни янада мустаҳкамлаш;

ёшларни мустақил, ижодий ва креатив фикрлаш, ахборотларни саралаш, таҳлил этиш малакасини шакллантириш;

мамлакатимизда ижтимоий-маънавий ҳаёт соҳаларини ривожлан-тиришда виртуал кутубхона ва музейлар ташкил этиш механизмларини ишлаб чиқиш;

китоб маҳсулотларини чоп этиш ва тарқатиш, янги асарларни яратиш, таржима қилиш ва муаллифларни рағбатлантириш стратегиясини ишлаб чиқиш;

ижтимоий аҳамиятга эга бўлган китобларни, айниқса, болаларга мўлжалланган адабиётлар, кўзи ожизлар учун брайл алифбосига асосланган адабиётлар чоп этилиши механизмларини ишлаб чиқиш;

Ўзбекистонда “Миллий кутубхона концепцияси”ни ишлаб чиқиш;

аҳоли орасидан кўнгилчиларни жалб қилиб, жамоатчилик босма нашрларини рақамлаштириш;

букинист дўкон тармоқларини яратиш ва ривожлантириш лойиҳасини яратиш;

онлайн майдончалар, энциклопедиялар ва музейлар орқали мамлакатимиз образини яратиш ва обрўсини ошириш бўйича чора-тадбирлар ишлаб чиқилса мақсадга мувофиқдир.

АДАБИЁТЛАР

1. Мирзиёев Ш.М. Янги Ўзбекистон стратегияси. - Тошкент.: Ўзбекистон, 2021 й. - Б 256.
2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 13 сентябрдаги “Китоб маҳсулотларини нашр этиш ва тарқатиш тизимини ривожлантириш, китоб мутолаа ва китобхонлик маданиятини ошириш ҳамда тарғиб қилиш бўйича комплекс чора-тадбирлар дастури тўғрисида”ги ПҚ-3271-сон Қарори. <https://lex.uz/docs/3338600>.
3. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 7 июндаги “Ўзбекистон Республикаси аҳолисида ахборот-кутубхона хизмати кўрсатишни янада такомиллаштириш тўғрисида”ги ПҚ-4354-сон Қарори. <https://lex.uz/docs/4372449>.
4. 2019-2024 йилларда Ўзбекистон Республикасида ахборот-кутубхона соҳасини ривожлантириш Концепцияси. <https://lex.uz/docs/4372449>.

5. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2020 йил 14 декабрдаги “2020-2025 йилларда китобхонлик маданиятини ривожлантириш ва қўллаб-қувватлаш миллий дастурини тасдиқлаш тўғрисида”ги 781-сон Қарори. <https://lex.uz/docs/5160827#5162595>.
6. Машриқзамин ҳикмат бўстони. "Шарқ" нашриётматбаа концерни, Тошкент: 1997, - б 18-19.
7. Ўзбекистон Республикаси Давлат статистика қўмитаси расмий сайти. <https://www.stat.uz/uz/>.
8. Yoshlarga qanday ijtimoiy loyihalar kerak? <https://uzbekistan.ureport.in/story/801/>.
9. https://en.wikipedia.org/wiki/Education_Index.
10. Рейтинг стран мира по уровню образования / Гуманитарный портал: Исследования [Электронный ресурс] // Центр гуманитарных технологий, 2006–2021 (последняя редакция: 22.03.2021). URL:<https://gtmarket.ru/ratings/education-index>.
11. Худайназаров.А.Ў. Ўзбекистон ёшларининг фаоллигини юксалтиришда ижтимоий-сиёсий ислохотларнинг ўрни. ЎзМУ хабарлари. 2021 й, № 1/4. - б. 175-177.
12. Khudaynazarov.A.U. Factors for Increasing the Activity of Youth of Uzbekistan in the Field of Science and Education. Middle East Journal of Applied Science & Technology, Vol.5, Iss.1, Pages 33-37, January-March 2022.